

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Autorka práce: PaedDr. Silvia Barnová, PhD.

Názov práce: Možnosti a limity online vyučovania ako inovácie vo vzdelávaní v stredných školách. Skúsenosti z obdobia po celoplošnom prerušení prevádzky škôl

Oponentka: doc. PhDr. Viola Tamášová, CSc., VŠ DTI v Dubnici n/V

Odbor habilitačného konania: Odborová didaktika

Rozsah habilitačnej práce:

Habilitačná práca má rozsah 168 strán a 4 prílohy (3 meracie nástroje a frekvenčné tabuľky). Na stranách 161 až 168 je uvedený zoznam použitej literatúry, ktorý je spracovaný v zmysle citačnej normy APA, ktorá je bežne zaužívaná v oblasti pedagogiky a psychológie. Autorka sa v habilitačnej práci venovala úplne novej téme, a to v čase, keď boli zverejnené len prvé čiastkové výsledky zahraničných výskumov v oblasti dištančného vzdelávania v stredných školách počas prerušenia ich prevádzky, preto oceňujem, že sa jej podarilo zhromaždiť celkovo 72 relevantných domácich i zahraničných zdrojov, z ktorých až 62 je z roku 2020 a dotýka sa priamo vzdelávania počas prvej vlny pandémie.

Aktuálnosť zvolenej témy habilitačnej práce:

Habilitantka sa vo svojej práci zamerala na vysoko aktuálnu tému možností a limitov využitia online prostredia pre potreby zabezpečenia kontinuity vzdelávania žiakov stredných škôl, čím reagovala na novovzniknutú situáciu po vypuknutí prvej vlny pandémie COVID-19 na jar 2020. Ide o tému, ktorej hlbšie rozpracovanie je v aktuálnom kontexte zmysluplné, čomu nasvedčuje aj výzva medzinárodných organizácií (napr. UNESCO, UNICEF a pod.) k realizácii pedagogického výskumu v oblasti dištančného vzdelávania počas krízových situácií a zverejňovaniu príkladov dobrej praxe, ktoré by mali byť podkladom pre krízové plánovanie na úrovni vzdelávacích systémov jednotlivých štátov, ako i samotných škôl.

Predloženou habilitačnou prácou autorka nadväzuje na svoju bohatú publikačnú činnosť v oblasti využívania digitálnych technológií pre potreby dištančného vzdelávania študentov

vysokých škôl, učiteľov a zamestnancov organizácií, pričom svoje portfólio rozširuje o doposiaľ neprebádanú problematiku dištančného vzdelávania žiakov stredných škôl.

Obsah a forma habilitačnej práce:

Predložená habilitačná práca je koncipovaná do štyroch na seba nadväzujúcich kapitol, pričom prvé tri tvoria jej teoretickú časť a vo štvrtej kapitole autorka predkladá empirický výskum. V prvej kapitole autorka správne zadefinovala pojmy ako dištančné vzdelávanie, online learning, e-learning, m-learning a domáce vzdelávanie a dala ich do súvislosti s pojmom online vyučovanie, ktoré v práci používa v súvislosti s interaktívnym vyučovaním v online prostredí. V rámci uvedenej kapitoly je prínosná predovšetkým časť, v ktorej habilitantka vyzdvihuje, že pre vhodnosť online vyučovania pre stredoškolskú mládež nie sú dostupné dostatočné výskumné dáta, preto je potrebný ďalší výskum v tejto oblasti. S týmto názorom sa stotožňujem, zároveň som ale toho názoru, že v kontexte realizovaného výskumu v rámci habilitačnej práce by si táto problematika zaslúžila hlbšie rozpracovanie aj v teoretickej rovine.

Autorka v druhej kapitole práce mapuje celosvetovú situáciu v školstve v súvislosti s pandémiou COVID-19 na jar roku 2020, kedy takmer 200 štátov pristúpilo k masívnemu zatváraniu škôl a školských zariadení. Venuje sa rôznym problémovým oblastiam, súvisiacim s celosvetovými snahami zabezpečiť kontinuitu vzdelávania počas krízy, ale rieši aj oblasť klasifikácie žiakov, realizácie praktického vyučovania, ukončovania štúdia, celoplošného testovania, znovuotvárania škôl a pod., a to z pohľadu štátu, škôl, učiteľov, žiakov a ich rodičov. Autorka upozorňuje na dokumenty celosvetových organizácií, ktoré jednotlivým štátom odporúčali pripraviť pre rezort školstva krízový plán. Pozitívne hodnotím úroveň spracovania kapitoly a autorkin prehľad o celosvetovom dianí v predmetnej oblasti.

Situácii v školstve na Slovensku v období po zavedení reštrikčných opatrení súvisiacich s prevenciou šírenia respiračných ochorení vyvolaných koronavírusom COVID-19 sa habilitantka podrobne venovala v tretej kapitole. Do tejto kapitoly zaradila prehľad legislatívnych zmien a záväzných dokumentov pre stredné školy a zamerala sa na špecifiká a možnosti realizácie dištančného vzdelávania v stredných školách v Slovenskej republike, obzvlášť na možnosti využívania digitálnych technológií a online vyučovania pre tieto účely. V súlade s profiláciou Vysokej školy DTI, časť kapitoly fokusovala na realizované dištančné vzdelávanie v stredných odborných školách, ale neopomenula napr. ani problémy vzdelávania marginalizovaných skupín žiakov dištančnou formou. V predmetnej kapitole sú zmapované

dostupné dáta z niekoľkých slovenských zisťovaní, realizovaných počas prerušenia prezenčného vyučovania v školách, ktoré boli zamerané na pripravenosť učiteľov vyučovať online, spôsoby realizácie dištančného vzdelávania, digitálnu gramotnosť učiteľov, používanie digitálnych technológií žiakmi v domácnosti a pod. Tieto zistenia dokresľujú situáciu škôl, učiteľov, rodičov a žiakov v súvislosti s presunom vzdelávania zo školského do domáceho prostredia.

Štvrtú kapitolu habilitačnej práce tvorí jej empirická časť, v ktorej autorka prináša unikátne dáta. Kvantitatívny výskum realizovala prostredníctvom troch dotazníkov vlastnej konštrukcie, ktoré použila ako výskumný nástroj a uvádza aj zistenia z participatívneho pozorovania. Výskum bol realizovaný v jednej súkromnej strednej škole, ktorej špecifiká umožňovali zaviesť plnohodnotné vyučovanie už krátko po prerušení prevádzky škôl. Autorka si zvolila kritériá, pre ktoré bola veľkosť výskumného súboru značne limitovaná (22 pedagógov, 74 žiakov gymnázia a 61 rodičov žiakov), preto nie je možné výsledky generalizovať. Z uvedeného dôvodu hlavný prínos realizovaného zisťovania, popri sformulovaných odporúčaníach pre prax, vidím v poskytnutí príkladu dobrej praxe pre iné školy.

Môžem konštatovať, že text je logicky usporiadaný, informačne korektný, z formálneho hľadiska sa v práci nenachádzajú vážnejšie nedostatky. Práca je napísaná v súlade s príslušnými pravidlami normy bez štylistických a gramatických nedostatkov. V habilitačnej práci sú dodržané príslušné bibliograficko-dokumentačné normy a je vidieť evidentný rozdiel medzi vlastnými a cudzími myšlienkami. Formálnu stránku autorka zvládla na celkovo nadštandardnej úrovni.

Pripomienky a poznámky k habilitačnej práci:

Teoretická i empirická časť práce sú spracované na vysokej úrovni, preto po zapracovaní pripomienok jej oponentov autorke odporúčam habilitačnú prácu publikovať formou monografie. Za prínosné by som považovala aj pokračovanie vo výskume a zmapovanie situácie v oblasti školstva na Slovensku aj počas druhej vlny pandémie, predovšetkým v súvislosti s prerušením prevádzky stredných škôl. V tomto kontexte navrhujem jednak realizovať zisťovanie na rovnakom výskumnom súbore, aby bol pozorovateľný prípadný kvalitatívny posun, ale zároveň odporúčam uskutočniť výskum aj na širšej populácii.

Otázky k riešenej problematike:

- Je možné dáta získané jednotlivými výskumnými nástrojmi navzájom porovnať a zostaviť poradie „spokojnosti“ jednotlivých skupín respondentov (žiaci, učitelia, rodičia)? Ak áno, ako si toto poradie vysvetľujete?
- Vysvetlite, prečo sú výskumné otázky a hypotézy fokusované primárne na žiakov, hoci ste použili tri rovnocenné výskumné nástroje. Je možné s dátami ďalej pracovať a hlbšie ich analyzovať pre potreby pedagogickej praxe?
- Aké sú Vaše osobné skúsenosti s online vyučovaním počas pandémie a do akej miery sú konzistentné so zisteniami, ktoré uvádzate v habilitačnej práci?

Celkové zhodnotenie habilitačného materiálu, habilitačnej práce a záver:

Habilitačná práca PaedDr. Silvie Barnovej, PhD. komplexne rieši aktuálnu a významnú problematiku z pohľadu smerovania vzdelávania v stredných školách v súvislosti s možnosťami využívania digitálnych technológií pre potreby dištančného vzdelávania za bežných i za krízových okolností, čo je jednoznačným prínosom aj pre oblasť odbornej didaktiky. Autorka preukázala svoje odborné schopnosti tak v teoretickej, ako i empirickej rovine skúmanej problematiky.

Publikačná činnosť habilitantky je rozsiahla a tematicky odráža orientáciu na problematiku, ktorá je v symbióze s problematikou predmetov, ktorým sa venuje, a zároveň zahŕňa aj výstupy vedecko-výskumnej činnosti, vedeckých projektov, ktoré riešila. Je úspešnou pedagogickou a vedecko-výskumnou pracovníčkou. Konštatujem, že obsah vymenovacieho spisu je v rámci kvantitatívno-kvalitatívnej analýzy v zmysle Vyhl. č. 246/2019 a jej jednotlivých článkov a Kritérií VŠ DTI naplnený.

Spĺňa všetky kritériá získavania vedecko-pedagogického titulu, preto ju komisii odporúčam prijať a po úspešnej obhajobe odporúčam PaedDr. Silvii Barnovej, PhD. udeliť titul „docent“ v odbore habilitačného konania a inauguračného konania: Odborová didaktika.

V Bratislave dňa 7. novembra 2020

doc. PhDr. Viola Tamášová, CSc.

oponentka